

Učiteljski glasnik

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za časopisno 80 din. Član sekcije J. U. U. plačuje list v članstvo. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Na svojem mestu

Kakor vedno, tudi danes! Kljub mnogim pritožbam, da je slovenski učitelj izgubil pravi odnos do ljudstva in da nima potrebnega spoznavanja za njegove življenjske potrebe in težave, ni naša dobra in trdna volja v ničemer omajana. Pritožbe registriramo, jih kot neobjektivna osebna razpoloženja zavračamo, sicer pa sledimo mirno svojim načelom, izvirajočim iz naše pedagoške vesti. Brez vsakega strahu, da bi mogli biti »razkrinkani«, trdimo lahko s polnim čutom odgovornosti, da ogromna večina učiteljstva pozna iz nestranejšega imperativa svojo dolžnost ter stori vse, da bo lahko v vsakem primeru odgovarjalo pred vestjo in pred javnostjo.

Današnji čas stavi na vse člane narodne skupnosti še posebne zahteve in bilo bi lahko usodno, če bi vsak stan s polno zavestjo pripadajoče mu odgovornosti ne zavzel mesta, ki ga mora izpolnjevati. Prišel je trenutek, ko se mora vsakdo neprestano ravnati po pesnikovem pozivu: »Ne samo, kar veleva mu stan — kar more, to mož je storiti dolžan!« Vsako izmikanje od takega maksimalnega vršenja svojih stanovskih dolžnosti bi pomenjalo v sedanjem času strahopetno dezertacijo iz narodne fronte.

So trenutki, — v življenju posameznikov in narodov — ki zahtevajo skrajnega napora živcev, dela in trdne volje, da se premagata kritična faza v njihovem razvoju. Toda kar mora biti storjeno, se ne sme opustiti. Nobena pot, vodeča k visokim ciljem, ne vodi samo čez lagodne, v mehkihmi preprogami postlane ravnine. V višino dospemo samo preko naporov in žrtev, ki so premagljivi le po optimistični uvidenosti njihove nuje. Kapitulacija pred potrebnimi žrtvami demoralizira posameznike in cele narode, vsakdo pa zasluži le tako usodo, ki je vreden po svojih npravnih kakovostih. Kdor pa enkrat zdrkne na strmico moralne razdvojenosti in neuravnovesnosti, nima več jamstva, da se bo ustavil njegov korak na trdnih tleh, od koder bi mogel — v samospoštovanju in zaupanju — kreniti zopet proti življenja edino vrednim ciljem.

Slovenski učitelji hočemo biti vsak čas na svojih mestih. Zavedamo se, da nas ljudstvo in zlasti njegov mladi naraščaj, ki nam je izročen v vzgojo in poučevanje, potrebuje in zreta za zaupanjem v naše delo in pomoč. Nikar pesimizem ne sme ovirati naše volje, da bi ohranili v svojem plemenitem prizadevanju. Ni krivo ljudstvo samo, če se je naša zagrenjenost čisto stopnjevala v obupno razpoloženje ter nam je bilo zato vedno in vedno nujno premagati same sebe z zadnjim naporom svojega življenjskega optimizma, da smo vztrajali pri svojem nesebičnem delu.

To smer bomo vzdržali še nadalje. Poleg svojega dela med štirimi stenami naših učilnic smo imeli vedno razumevanje za nešteto drugih ljudskih potreb, ki rastejo iz dneva v dan. Svojega izvenšolskega dela se učitelji nimamo sramovati, ker ve vsa naklonjena javnost, da tvori prav to delo častno stran našega stanu, in da ga ni stanu, ki bi se mogel v tem pogledu postaviti ob stran učiteljstvu. Res je, da se je ob predpisanim izvenšolskem delu od šestega januarja dalje, ko so menjajoči se režimi vlivali vedno novo vsebino v to elastično posodo, vedrina naše dobre volje stalno zamračevala, toda naša moralna zavest nas je obdržala kljub temu na taki višini odgovornosti, da se je resnično potrebno delo med ljudstvom nemoteno nadaljevalo. Ljudstvu smo dajali vedno iz najboljšega prepričanja in, če bi slovenska javnost blagohotno ocenjevala in pomagala pospeševati to delo, bili bi njegovi sadovi še učinkovitejši.

Izpremenjene razmere bodo zahtevale gotovo tudi izpremenjenega dela. Njegova potreba bo rasla, o tem si ne delamo nobenih utvar. Blizina, ki ravno učiteljstvo tako veže z ljudstvom, nam bo najboljši kažipot za naše nadaljnje delo. Slovenski učitelj ne bo dezertir: rastle bodo potrebe po ustrezajoči prosvetni, gospodarski in socialni organizaciji, rasla bo nujnost temeljite zaščitne politike slovenske mladine. Mi bomo na svojem mestu z vso potrebno vztrajnostjo in trdno odločenosti samo pripravljali zreti novim nalogam v oči in ne zapustiti v nobenem primeru strelskih jarkov naše narodne fronte.

Toda zvestoba za zvestobo! Prav v teh dneh, ko zajema mogočen val narodne skupnosti in usodne povezanosti vse prebivalstvo naše države in ko se pripravljata sodelovanje vseh konstruktivnih sil toliko na političnem kakor na gospodarskem in kulturnem področju, imamo tudi mi učitelji svo pravoico, zahtevati upoštevan delež na tej kolaboraciji ter pošteno priznanje našega nesebičnega dela. Naše zahteve se ne nanašajo niti na izjeme niti na preference; želimo, da se v narodni koncentraciji učiteljevo delo polnovredno ocenjuje, da se naš ugled z nedobrohotno kritiko in partizanskim ščunjanjem ne uničuje, ter da se naš stan uvrsti enakopravno med druge stanove. Kot dokaz te lepše bodočnosti bi hoteli videti na odločujočih mestih take osebe, v katere bi moglo vse učiteljstvo — brez razlike nazorske in politične opredeljenosti — imeti polno zaupanje.

Poziv predsednika vlade

Beograd, 31. marca, AA: Ukaz št. 1 predsednika kr. vlade za 31. marec 1941.

Zaradi alarmantnih vesti, ki jih po naši državi širijo tuji agenti, da bi zanesli nemir med naše ljudstvo in uradništvo, ukazujem, da se sporoči in objavi vsem, naj se ljudstvo ne da zapeljati s temi neresničnimi, spretno pripravljenimi in prenesenimi vestmi, ter da ni razloga za vznemirjenost.

Kr. vlada vodi prijateljsko politiko z vsemi našimi sosedi in si prizadeva, da z vsemi ostane v odnošajih najboljšega sosedstva in prijateljstva, ter se bo v tej smeri tudi v bodoče prizadevala in storila vse, kar je v mejah njene možnosti.

Vse naše prebivalstvo naj bo mirno, naj opravlja svoje tekoče posle in naj se ne da vznemirjati z neutemeljenimi govoricami, ki so prišle iz tujine in iz države same.

Zaradi tega prepovedujem vsako izseljevanje iz svojih krajev in zapuščenje svojih domov, ker zato ni razloga, utegnili pa bi imeti tudi škodljive posledice.

Koristi države in naroda zahtevajo, da vsak čuva svoj dom in da na njegovem pra-

gu, če bi bilo treba in če bi to usoda dodelila, daruje življenje za dobro domovine, kralja in naroda.

Vojška, letalstvo in mornarica naše kraljevine so pripravljene, da store svojo dolžnost.

Vse državne oblasti in v prvi vrsti občinske oblasti ter duhovščina morajo ostati na svojih mestih v vsakem primeru.

Pristojni ministri bodo dovolili samo ono evakuacijo, ki je predvidena po načrtu in za katero se sicer izdajo pisмени ukazi.

Gospod notranji minister naj blagovoli izdati vse potrebne ukrepe, da se vsa zborovanja, ki ne ustrezajo potrebam tega položaja, prepovedo, kakor tudi da se prepove zbiranje prebivalstva na raznih mestih.

Po gornjem ukazu naj pristojni gg. ministri takoj ukažejo vse potrebno zaradi točnega postopka. Pri tej priliki je treba zlasti opozoriti državno uradništvo, naj vestno opravlja službo v teh težkih trenutkih, in na njegovo vlogo glede pobijanja netočnih vesti in ohranitve narodovega duha na potrebni višini.

Predsednik ministrskega sveta, armijski general Dušan Simović s. r.

Treznostni teden

Treznost je ono vprašanje, ki bi mu morali med našim narodom posvečati še prav posebno pozornost. Težke so namreč posledice uživanja alkohola in prav o teh posledicah bi znalo učiteljstvo povedati zelo mnogo. V vinorodnih Slovenskih goricah, v Haložah, na Dolenjskem, povsod je povsem udomačena navada, da dajejo piti alkoholne pijače tudi otrokom. Toda glede uživanja alkohola ne zaostajajo ostali deli Slovenije mnogo za vinorodnimi. Tu prihaja v poštev predvsem uživanje žganja. In kvaren vpliv alkohola je opaziti tudi pri uspehih v šoli. O tem so pisali že mnogi naši pedagogi in sociologi, zato se obrnimo k drugemu težkemu vprašanju.

V Sloveniji je 875 šol in 5194 gostiln. To ugotovitev smo že priobčili v našem glasilu, danes pa ne ostanemo samo pri ugotovitvi. Često se naglašča, poudariti moramo, da se upravičeno naglašča potreba sistematičnega dela za treznost. Pri tem pa se običajno pokaže na šolo, ki v tem pogledu ne naredi dovolj, ki zanemarija treznostno vzgojo, kar da je razvidno iz zelo malega odstotka popolnih abstinentov med šolsko mladino. Za nas poklicne vzgojitelje pa nastajajo pri teh podurkih vprašanja, ki jih moramo še posebej podčrtati.

Kje je vzrok, da uživa mladina, predvsem v vinorodnih krajih, vino in čisto zjutraj namesto kave ali mleka?

Ali obstajajo sociološke študije Slovenskih goric, Halož, Bele Krajine in drugih vinorodnih predelov naše ožje domovine, ki bi nam pokazale glavne vzroke uživanja alkohola pri mladini?

Naše šolstvo mora napredovati in ne nazadovati

Nekaj misli in pripomb k projektu novega šolskega zakona, kakor si ga zamišlja Kmetijska zbornica

Duh časa kakor tudi vsestranski napredek znanosti, kulture in sveta sploh narekujejo in zahtevajo od človeka vedno več, da se lahko v tem naglem tempu, ki je gonilna sila današnje dobe, znajde in se vzivi v kolektiv, ki se ustvarja na razpadlih temeljih nekdanjega individualizma. Vse to narekuje in zahteva, da skušamo naše šolstvo vsaj usmeriti v pravi tir te gonilne sile, da damo človeštvu toliko znanja, da ne bo stalo sredi tega naglega tempa razvoja nepripravljeno in neorientirano, da ga ta tempo ne bo potegnil v vrtinec in ga zaradi nerazumevanja in neznanja potlačil in zasušil.

Prav zaradi teh dejstev mora naše šolstvo napredovati in ne nazadovati.

Splošno je znano, da se je posebno naše slovensko osnovno šolstvo s svojo osemletno šolsko obveznostjo približalo velikemu cilju, namreč dvigniti raven splošne izobrazbe našega naroda in to izobrazbo paralizirati s splošno izobrazbo drugih in sosednih narodov, ki so nekako nositelji kulture. Pravim, da smo se temu velikemu cilju približali, a ga še nisimo dosegli, zato je naše šolstvo potrebno še nove izpopolnitve in nove organizacije v pravcu vsesplošnega napredka in moramo kategorično odklanjati kakršno koli okrnitev oziroma zaviranje te izvedbe. Še manj pa se bomo strinjali z dejstvi, da bi kakršen koli zakon stanje današnje ljudskošolske izobrazbe poslabšal, ker vsi vemo, kako je dandanes po-

Kakšne uspehe si smemo obetati od sistematične borbe šole proti pijančevanju, če je število šol v razmerju s številom gostiln tako kot 875:5194?

Ne stavljamo teh vprašanj zaradi tega, ker bi odklanjali delo za treznost. Učiteljstvo se prav v pogledu tega vprašanja predobro zaveda svoje dolžnosti in odgovornosti. Ta vprašanja postavljamo samo iz razloga, ker že leta in leta ugotavljamo brezuspešnost svojega prizadevanja za treznost med šolsko mladino. In prav na osnovi svojega dela, ki bi ga hoteli kronati z največjimi uspehi, katerih močni temelji naj bi postali trdna osnova lepše bodočnosti našega naroda, prihajamo do sklepa, da je vse naše delo preslabo, da so vsa prizadevanja zaman toliko časa, dokler ne bodo odstranjeni glavni vzroki, ki navajajo že mladino k uživanju alkoholnih pijač.

Treznost naroda spada med osnovne zahteve pravilnega in dobrega razvoja našega narodnega gospodarstva in splošnega kulturnega razvoja vsakega naroda. Učiteljstvo se tega prav dobro zaveda, zato še ni povsem obupalo v svojem delu. Kolikor je v njegovi moči, se bori z največjimi ovirami, da le doseže uspehe — čeprav minimalne uspehe. Doselej nismo opustili nobene priložnosti in se vedno zavzemali za čim večji razmah treznosti, toda ugotoviti moramo, da so ovire uspešnega dela prevelike. In to dejstvo nas navaja k pozivu:

Odstranite vse ovire in želi bomo uspehe, ki bodo narodu in državi zagotovili neprecenljive koristi.

okusila tudi že praktično delo doma na grudi, torej v dobo pred vojaško službo pri dečkih, pri deklicah pa pred polnoletnostjo. To naj bi bile obvezne kmečke in gospodinske nadaljevalne šole kot poklicne nadaljevalne šole, kakor jih imata obrtniški in trgovski stan in kakršne imajo drugi narodi že dolgo vrsto let.

Znane so občne zahteve glede našega šolstva in sicer depolitizacija, decentralizacija in demokratizacija.

Ta načela so v šolstvu neobhodno potrebna, ker šolstvo služi vsemu narodu, ki ga vzgaja k narodni trdnosti in zavednosti, verski strpnosti in gospodarski naprednosti.

Znana krilatica Marije Terezije: »Die Schule ist und bleibt ein Politikum!« kategorično odklanjamo, ker šola služi le ljudstvu, ne pa politiki. — Šola mora vzgajati le strpnost in ljubezen, ne pa egoizem in sovraštvo.

Ker je smoter ljudske šole vzgoja najširših plasti naroda, torej vzgoja vseh stanov, naj bodo k sestavi takega zakona pozvani vsi stanovi, ne pa da sestavi zakon ena sama korporacija. Predvsem je treba pritegniti k sodelovanju učiteljstvo samo, ki pozna psiho naroda, pozna pedagoško metodična načela in bi učiteljstvo po svoji stanovski organizaciji mnogo doprineslo k novemu, res dobremu šolskemu zakonu, ki bi ustrezal vsem.

Položaj učiteljstva, ki je glede izobrazbe danes na isti stopnji, deloma celo višje (če upoštevamo 9 letno šolanje v srednji šoli), kot pa ostalo uradništvo, mora biti sigurno in trdno določen brez kakih omejitev in zadržkov. Posebno pereče je vprašanje disciplinskega sodišča za učiteljstvo, kajti nemože je, da bi tožnik bil obenem tudi sodnik.

Vsega tega in še marsičesa drugega pogrešamo v novem osnutku, pač pa imamo mnogo novosti, ki so v škodo splošnemu interesu šolstva in učiteljstva. Slabe izkušnje imamo v občinskem vzdrževanju šol, a sedaj, ko vzdržuje šolstvo banovina, je v redu.

Tudi novouveden celibat, kakor ga predvideva načrt, bo zopet sprožil plaz nevolje, kakor jo je v zadnjih letih itd. itd.

To so samo nekatere misli, analizirane z vidika splošne potrebe šolstva in njega prilagoditve novim zahtevam.

Če pa pregledamo novi osnutki načrta, vidimo, da je kopija starega avstrijskega šolskega zakona za Kranjsko, torej posega nazaj v dobo pred 50 in še več leti. Če hočemo nov zakon, moramo ustvariti nekaj novega, samoniklega v skladu z duhom časa.

Ta osnutek je kakor stavba na starih trhljeh temeljih, ki bi se zrušila ob prvem najmanjšem pretresu. Take stavbe dandanes nihče ne bi gradil, ampak bi staro stavbo podrl do temeljev in zgradil novo, sodobno, na trdih temeljih, ki bi ustrezala vsem modernim predpisom, načrtom in zahtevam. Zato gradimo tudi tak ljudskošolski zakon!

Kakor že v uvodu povedano, potrebujemo nov zakon za naše ljudske šole. Ampak sedaj ni čas za tako delo. Treba je prej urediti državo upravno načrtnogospodarsko, potem bomo lahko pristopili k rešitvi takih in sličnih zakonskih zadev. Držimo se pogovora: »Naglica nikoli ne rodi dobrih sadov!« in stremeti moramo, da bomo hodili po poti naprej, a ne nazaj!«

V.ar.

Opomba uredništva: Članek priobčujemo le kot mišljenje dopisnika.

Iz proračunske izjave finančnega ministra

Od povečanja proračuna odpade 600 milijonov din na potrebe uradniške aprovizacije. Ta znatni kredit je predviden za boljšanje položaja državnih uslužbencev. V breme tega kredita se bo drž. uslužbencem zagotovila nabava življenjskih potrebščin po znatno nižji ceni, kakor pa je cena na trgu. To je občutno finančno breme za državno blagajno, toda njegova socialna upravičenost je očitna. Državni uslužbenci so edini družabni sloj, čigar dohodek niti daleč ni v skladu s skokom cen v zadnjih mescih.

Dosebina:

Na svojem mestu. Poziv predsednika vlade. Treznostni teden. Naše šolstvo mora napredovati in ne nazadovati.

Iz proračunske izjave finančnega ministra. Za ministra dvora je imenovan g. Radoje Knežević.

Miša Trifunović novi prosvetni minister. Naše šolstvo in prosveta.

LISTEK: Moja pisalna miza. Izenačite nam leta!

† Feliks Mahor. Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Iz listov. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Učiteljska tiskarna. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.